

ZPRAVODAJ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

Vladimír Odstrčilík

DUBEN — MĚSÍC LESŮ

Duben 1967

Číslo 4

Ročník IV.

Každým rokem slavíme měsíc duben jako měsíc lesů — a proto si připomeňme význam našich lesů. Je jich celkem 4,227.000 ha. Na každého našeho občana připadá 0,30 hektaru lesa. Není to opravdu mnoho, tím více a pečlivěji se musíme o naše lesy starat.

Neskonala je krása lesů, nedocenitelný je jejich význam pro naše národní hospodářství. Nejenže poskytují všem jeho odvětvím dřevo, ale současně spoluvytvářejí klimatické a vodohospodářské poměry, upravují teplotu, vlhkost a čistotu ovzduší i vodní režim, chrání pole před suchem a zabraňují erozím. Koruny lesních stromů zachycují vláhu a navíc vypařují jedenapůlkrát více vody, než stejná plocha rybníků. Nemůžeme také přehlížet význam našich lesů na úseku zdravotním, rekreačním a estetickém. Kolik našich spoluobčanů hlavně z velkých měst odjíždí na sobotu a neděli do lesů, kde se rekreují a čerpají nové síly pro své každodenní zaměstnání. Kolik zdravotnických zařízení máme uprostřed lesů, kde se nemocní lidé léčí! Tito lidé jsou vděční lesům, že jim vrátily to nejcennější na světě — zdraví.

Nedovedeme si představit naši vlast bez lesů. Jak by krajina vypadala! Každý kousek lesa dělá krajinu pěknější a lákavější. V našich lesích žije mnoho zvířete, která je také naší chloubou a značným přínosem pro národní hospodářství. Zahraniční hosté, kteří k nám jezdí na od-

střel naši lovné zvířete, dobře za odstřel zaplatí, všichni odjíždějí spokojeni a rádi se příštím rokem vracejí k prožití loveckých zážitků. Také provádíme odchyt živé zvířete, kterou dobře a výhodně prodáváme do zahraničí. I Myslivecké sdružení v Sobotce odevzdalo začátkem ledna 1967 48 kusů živých zajíců na export do Francie. Je třeba také si připomenout, že řada našich spisovatelů a básníků popisuje ve svých dílech krásu našich lesů, přírody a lidí, kteří v nich žijí. A jaká zajímavá jména mají lesy. Vzpomeňme jen v nejbližším okolí Sobotky: Ryje, Hůra, Carbaník, Vránovna, Zástudil atd.

Naše lesy platí každý rok velkou daň národnímu hospodářství tím, že se těží 14 milionů plometrů dřevní hmoty. Proto také každým rokem se musí zalesňovat tisíce hektarů vytěžených lesních ploch, a tak dávat základ novému lesu. Co práce a starostí dají lesní plochy, aby za 80 až 100 let bylo možno zase těžít! Proto ne-ničme lesní kultury, nepoškozujeme mladý porost, zachovávejme ticho, tak potřebné zvířím (ani tranzistorovou hudbu zvířím nemiluje!), neznešvařujme lesní zátiší plechovkami, lahvemi a jinými odpadky a vůbec dbejme, aby naše lesy byly stále krásnější a bohatší. Lesy — zelený poklad vlasti.

Lesy musí žít!

Jarní filmový festival v Sobotce

Stanislav Balcar

Po úspěšném loňském festivalu širokoúhlých filmů bude v Sobotce uspořádán i letos II. festival nových širokoúhlých barevných i černobílých filmů ve dnech 6. až 11. května 1967, a to v budově sokolovny v Sobotce.

Pro přátele soboteckého kina jsme připravili hodnotný výběr atraktivních filmů. Začínáme v sobotu 6. května ve 20 hodin filmem MELODIE PODZEMÍ. Je to francouzská kriminální komedie s Jeanem Gabinem v hlavní roli. Vtipná zápleтка, originální závěr, svižná režie a výborné herecké výkony jsou přednostmi tohoto filmu. Jeana Gabina doplňují v gangsterské trojici sympatický Alain Delon a Maurice Biraud.

V neděli dne 7. května v 16,30 a ve 20 hodin promítáme film OLD SHATTERHAND, další z řady filmů natočených podle románové předlohy Karla Maye. Děj je

situován do doby, kdy se jednalo o podepsání mírové smlouvy mezi Indiány a Washingtonem. Film je barevný, trvá více než 2 hodiny a je mládeži přístupný.

V pondělí dne 8. května (1. sváteční den) promítáme ve 20 hodin americkou veselohru DOLAROVÁ MANŽELSTVÍ. V hlavní roli uvidíme populární americkou herečku Shirley MacLaineovou. Film je mládeži přístupný.

V úterý dne 9. května v 16,30 a ve 20 hodin uvádíme závěrečný díl VINNETOUA, POSLEDNÍ VÝSTŘEL. Tímto filmem končí seriál o slavném indiánském náčelníku. Je barevný a mládeži přístupný.

Ve středu dne 10. května ve 20 hodin přichází na plátno našeho kina francouzský film 100.000 DOLARŮ NA SLUNCI. Spatříte dobrodružný příběh, plný událostí a zvratů, s J. P. Belmondem v hlavní roli. Film je černobílý, trvá dvě hodiny a je mládeži přístupný.

Ve čtvrtek dne 11. května ve 20 hodin uzavíráme festival filmem KOČKY NEBEREM! Je to zdařilá česká veselohra o partě mládenců odmítajících dívky.

Bude-li možno provést určité technické úpravy s aparaturou, promítalo by se v sokolovně, jinak by se hrálo na školním cvičišti jako loni. Sledujte proto zprávy na plakátech. Festivalový slavnostní filmový zpravodaj vyjde 20. dubna, předprodej bude ve středu dne 26. dubna. (V sokolovně budou sedadla číslována.) V neděli dne 30. dubna ve 20 hodin při večerním představení Laurela

a Hardyho bude provedeno slosování vstupenek návštěvníků našeho kina. Schovávejte si proto vstupenky za měsíce březen a duben a vyčkejte, až budete v kinu a ve Festivalovém zpravodaji vyzváni, jak je máte odevzdat. Výhry jsou volné vstupenky na představení festivalu.

Vstupné: na filmy Melodie podzemí, 100.000 dolarů na slunci, Kočky neberem 7 Kčs, na filmy Old Shatterhand, Poslední výstřel, Dolarová manželství 8 Kčs.

Na viděnou na festivalu!

Co nového v knihovně

Věra Hašková

V minulých dnech skončila ve Střediskové knihovně v Sobotce výstava dětské knihy, o které jsme vás informovali v předešlém čísle Zpravodaje. Výstavu zhlédlo za necelých 14 dní 356 návštěvníků, a to ze Sobotky i z okolí. Návštěvníkům se výstava líbila a líbilo se jim i prostředí knihovny a čítárny. Mnozí z nich se stali našimi čtenáři. Na úspěchu výstavy mají velký podíl i Václav Fiedler, který ji instaloval, a Bohumil Patka, autor hezkých plakátů.

Dále vás chceme upozornit aspoň na některé nové knihy, které každý měsíc zvětšují knižní fond knihovny. Jistě v nich najdete pěknou knihu, která by vás zaujala.

Krátký Radovan: Snář. Praha, ČS 1966. Edice HU-SA. „Výklady všech snů dle nejosvědčenějších a nejvzkyčenějších pramenů.“ Náš čtenář si tedy konečně může i v našich skrovných poměrech pořídít za levný peníz

pomůcku pro život, pro sázení do Sportky a Sazky, pro odhalování perspektiv a rýsování smělých plánů do budoucna.

Kubík Václav: Na sobích stezkách. Praha, Svět sovětů 1966. Tento cestopis uvedeme mottem knihy: Člověk obvykle cestuje třikrát. Nejdříve ve fantazii, po druhé ve skutečnosti a potřetí ve svých vzpomínkách.

Bednář Jaroslav: Má Praho, město můz. Praha, ČS 1966. Necháme promlouvat básníka a zjistíme, že říká to, co je v každém z nás ukryto.

Instinktem vidět dějinné i příští
daleko před zrakem.
K nové skutečnosti
nebýt malověrný,
nebýt jen divákem —

Jarní Sobotka

Úsilí MNV o zlepšení vzhledu města si zaslouží podpory všech občanů. Zatím můžeme konstatovat, že — až na několik výjimek — zmizely z ulic a prostranství popelnice. Nepodařilo se však dosáhnout toho, aby se na chodnících neobjevovaly pohozené papírové obaly (na tom mají hlavní podíl kuřáci a školní mládež); rovněž řidiči nákladních vozidel a traktorů nedbají dost o to, aby s vozů a traktorů odpadávající náklad a bláto neznečišťovaly vozovku; tu a tam zůstávají neodklizeny hromádky rumu po stavebních opravách v jednotlivých obkletech; také volně pobíhající psi a drábež znešvarují ulice.

O nízkém stupni kulturnosti svědčí dále otrhané jízdní řády na vývěsní tabuli na náměstí; tu by měla zasáhnout správa ČSAD a jízdní řády všech linek (nikoliv jen některých) opatřit ochranným obalem; bylo by konečně v zájmu služby obyvatelstvu a turistice, kdyby správa ČSAD zřídila na náměstí **přehlednou tabuli** odjezdů a příjezdů autobusů, jak tomu je na jiných traťových křižo-

vatkách; usnadnila by se tak orientace cestujících, kteří leckdy přebíhají jízdní dráhu, aby si prohlédli jízdní řády vylepené na stojanech u kašny. Rovněž jízdní řády v okolí (např. na Kosti) by zasloužily větší pozornosti orgánů ČSAD.

Uznání si zaslouží péče o parky. Pracovníci tohoto oboru i přes nepříznivé počasí učinili vše, aby osázená prostranství a zákoutí byla včas připravena a zkrášlena vzhled města. Mezi neupravenější místa v Sobotce patří beze sporu hřbitov. Od chvíle, kdy sešel sním, rodina Zakouřilova věnovala nepočítané hodiny poctivé práce na to, aby vyrovnala, urovnala a vyčistila cesty a cestičky, odklídila s hrobů zimní výzdobu a mnohé hroby nově osadila. Ani opuštěné hroby Zakouřilovi nepomínul, zbavili je staré trávy, prostrhali keře. Kdyby se ještě podařilo obrátit pozornost některých organizací nebo obětavých jednotlivců na několik opuštěných hrobů zasloužilých občanů, byl by náš hřbitov i letos vřivkou příslovečné už péče Soboteckých o toto památné místo.

MŮJ FRÁŇA ŠRÁMEK

Miloš Kopecký, herec Vinohradského divadla

Řeknu vám rovnou, že se docela nic nestydím za to přivlastňovací zájmeno „můj“ — za to slůvko jindy a většinou tak profánní. Hlásím se k němu hrdě a nikdy je nemíním zapřít. Odedávna mám v tomto smyslu dvě lásky: své jižní Čechy a svého Fráňu Šrámka. Je to jediné sobectví a jediná má majetnická chamtivost.

Ano, můj Fráňa Šrámek. Býval kdysi můj dům, má škola, má ulice, moje divadlo, můj biograf v ulici Ve smečkách. A býval můj venkov, má vesnice, můj pes a moje koně. To všechno už není, ne snad jen moje, vůbec to není; to všechno zmizelo, odneseno či přeoráno časem a lety. Zůstaly jen mé jižní Čechy a můj Fráňa Šrámek. Poprvé jsem vzal do ruky Šrámka ve svých třinácti letech. Na návštěvě u rodičů svého přítele a kamaráda ze školy jsem sáhl do knihovny a vytáhl Šrámkovo TĚLO. Byla to krásná knížka, čistá a jakoby neposkrvněná dosud dotekem lidských rukou, měla hnědé plátěné desky a kožený hřbet. Promlsal jsem se jí narychlo, čímsi mne přitahovala. Přečetl jsem první odstavec začátku a to něžné slovo na konci: trochu zaraženě jsem jí vrátil zpět na původní místo. Pokud se pamatuji, myslím, že jsem už nikdy neviděl Šrámka v tak honosné, čisté a sváteční podobě. Víím, že jsem viděl už jen knížky ohmatané, odřené, roztrhané, podobné spíše salátu než knize, pravý opak bibliofilských

výtisků: snad byl Šrámek také tak vydáván, ale já jsem se s ním tak nesetkal. Hned po tomto prvním, zběžném a povrchním seznámení jsem si koupil brožované Šrámkovy povídky a půjčil si STRÍBRNÝ VÍTR — zase takový svazek ušmudlaných listů s utrženým hřbetem. Sehnal jsem další, byla to PAST, nevypadalo to o nic lépe. Řekněte: může být lepšího významání, může být vyšší Nobelovy ceny než takový bezděčný důkaz, že jsou ty knihy čteny, že jdou z ruky do ruky, že jsou živé a potřebné, že jsou chlebem a vínem denního života? Promiňte mi, prosím, kdo můžete: prohlašuji, že Fráňa Šrámek pro mne nikdy nebyla literatura — to byla láska.

Ty povídky, to bylo naše první rendez-vous. Když jsem četl PAST, to už jsem byl zamilován. Může vám někdo rozmluvit lásku? Jak marné to počínání! Jak dobře jsem slyšel všechno, co říkal Šalda, jak jsem vnímal každou intonaci jeho vět, každou čárku, pomlku, zámlku, tak jsem byl hluchý, když Šalda, kritizuje Šrámkovo dílo, mluvil o zavařování merunek či o svrbějící kůži.

Nečekejte, že se budu zamýšlet nad uměleckými problémy, že budu zkoumat jak, v čem a pokud zasáhl Šrámek do vývoje českého umění a literatury, vážít jeho přínos a hodnotu, měřit ho a zařazovat: to přenechám povolnějšímu. Mohu jen naznačit, v čem zasáhl mne. Myslím, že

se literatura dělí na dva druhy: na tu, kterou čteme pro své vzdělání, a na tu, kterou čteme pro svou radost. Šrámek patří k onomu druhému druhu. Zajímavé je, že většinou jen ta druhá literatura nám může dát to právě vzdělání. Tisíckrát bylo řečeno, že Šrámek je básníkem mládí. Jistě je, ale dovolte mi, abych dal průchod svému pocitu, že není jen básníkem mládí přírodního a biologického: že je snad hlavně básníkem oné svěžesti srdce, bez níž je člověk mrtev dřív, než mu to může být úředně potvrzeno.

Od té chvíle, kdy jsem ho poprvé potkal, byl se mnou vlastně neustále těch třináct, čtrnáct, patnáct let. A při prvních pokusech stát se světákem, při první cigaretě, při

toulkách nočními ulicemi, při té neklidné, zjitřené zvídavosti mládí, to byl také se mnou Fráňa Šrámek. A když jsme počali nenávidět vojnu a stali se antimilitaristy, nebyl s námi Šrámek? A chodil s námi, když jsme se vodili s děvčaty za ruku po Petříně a na periferii. Když jsme se zamilovali, šťastně i nešťastně, o nikom jsme nevěděli tak dobře jako o Šrámkovi. A když jsme prvně a třebas jen z dálky ucítili puch fašismu, věděli jsme, že je to také velmi proti Šrámkovi. Kdo z nás se oženil, měl dobrou příležitost vzpomenout na Šrámka. Není to tedy průvodce lidskosti? Jeho jméno budiž pochváleno. Teď už se ptám jen jedině: bude se mnou také v oné předposlední, smutné fázi života, po níž následuje už jen smíření?

ŠRÁMKŮV ODKAZ INSPIRUJÍCÍ

Prof. PhDr. Zdeněk Zouhar

S básnickým dílem Fráni Šrámka jsem se začal důvěrněji seznamovat někdy v roce 1944, tedy za války, ještě před maturitou (nikoli však zásluhou školy). Šrámkova poezie mi učarovala. Když jsem koncem roku 1949 komponoval svůj cyklus mužských sborů „Má rodná země“, napsal jsem úvodní sbor na Šrámkovu báseň „Náš mlčí voják“. Tehdy jsem požádal básníka, už národního umělce, o souhlas ke zhudebnění a on mi dne 8. března 1950 z Prahy odpověděl. Jeho dopis patří od té doby v mé korespondenci k nejvzácnějším.

Bohužel za dva roky Fráňa Šrámek zemřel. Jeho smrt mne dojala. Napsal jsem si tehdy k tomuto úmrtí básnickou elegii. (Je ve 4. svazku mých rukopisných básnických sbírek.)

Za dva roky po jeho smrti jsem zhudebnil tři básně ze sbírky nejmilovanější, ze Splavu: „Dívka“, „Dívka a čtyřlístek“, „Advent“. Jsou to 3 zpěvy pro soprán a klavír s názvem „Zrání“. Poprvé je zpívala v brněnské univerzitní knihovně profesorka brněnské konservatoře dr. B. Syková za klavírního doprovodu mé ženy Věry. Bylo to na Šrámkově večeru se zasloužilými umělci V. Fialovou a zvěčnělým, nezapomenutelným R. Waltrem. Později zpívala též tento cyklus sólistka ostravské opery A. Formánková s pianistkou H. Stonavskou, profesorkou ostravské konservatoře.

V roce 1958 o prázdninách jsem navštívil básnicko-rodlišť, Sobotku. A nejen Sobotku. Nemohl jsem kraj Šrámkovi nejdražší nepoznat. To už byla na jeho rodném domě busta od tehdejší nestorky našich sochařek K. Vobišové-Žákové. Protože jsem se s ní znal, dala mi

jednu ze svých studií básníkovy portréty, bustu Fráni Šrámka z r. 1905. A tak mám ve své pracovně vedle portrétů muzikantských i jednoho básníka — a právě toho nejmilovanějšího.

Pátou Šrámkovu báseň jsem zhudebnil v r. 1961. Je to mužský sbor „Podivný večer“ z cyklu „Ohnivá čára“. Mají jej v repertoáru dva brněnské mužské sbory, Bendl a Foerster. V následujícím roce jsem pak zhudebnil „Sobotní večer“, k němuž v r. 1964 přibyla ještě dvě zhudebnění básní podmanivého Splavu: „Žena“ a „Finale“. Vznikl tak cyklus tří ženských sborů „Večer“, definitivně dokončený začátkem r. 1966. Provedlo jej pak v Brně ženské pěvecké sdružení Krásnohorská, a to 20. 10. 1966.

Tímto posledním zhudebněním, jakož i zhudebněním všech zmíněných osmi básní Fráni Šrámka nemím ovšem básníkův inspirující odkaz opustit. Naopak. Vždyť znovu a znovu mne vzrušuje jeho básnivost, kterou leckdy v poezii postrádám (!), neustále mne podmaňuje hudebnost jeho veršů, stále jsem plný obdivu před jeho obrazivostí. A ačkoli nejsem ještě nejstarší, vždy jako bych omládl po přečtení jeho básní, které sice dávno už znám, ale v nichž přesto často nalézám ještě vazby či spojení, které nacházím jakoby poprvé — i když naprosto nelze říci, že by Šrámkovo dílo bylo nesrozumitelné. Ostatně opak potvrzuje už sám knihkupecký trh: Šrámka na něm není nikdy dost. A to je současně neklamným důkazem ceny jeho díla, které nezestárlo. Jedním z měřítek kulturních hodnot je totiž i to, jak či o kolik přežívají tyto hodnoty svoje tvůrce. Autor Splavu bude sotva brzy zastiněn.

Dvakrát devadesátka

Oldřich Tyrychtr

Tolik se mi chtělo v předvečer blížících se devadesátin milovaného básníka, věčného pěvce mládí Fráni Šrámka, připravit alespoň kytičku živých vzpomínek, které by ani časem neuvadly. Ale kde vzít něco mladšího-zivějšího, něco co nebylo doposud řečeno, něco co neřekl nikdo přede mnou?!

Básníka Fráňa Šrámka znalo nás mnoho. A z nás písčících už mnohý jsme popsali list vzpomínek na něho.

Jako by to bylo včera, kdy o letním ránu vypravil se do pleskotských zákoutí k Žehrovce, tam na svá místa a pak s celou partou se utábořil u starého pana Mrázka v libošovické hospůdce na „nějakou tu hodinu“. Nebo zašel k Rašovi do Plakánku a poslal u tolik zbožňované Roubenky, kterou prostřednictvím jeho veršů, že

„tam u nás doma v Plakánku
přespanilou máme studánku,
Roubenka se jmenuje...“

zná již kdekdo. (Škoda, že právě tato Roubenka už přestala vřítí klokotem...)

Mnoho je vzpomínek — a každá z nich po čase má vyhrazeno své místo, aby nebyla zapomenuta.

Jiná by byla o rodině okresního soudce Knitla, který již jako penzista trávil několikrát prázdniny v Libošovicích, kam Šrámek občas v těch mladších letech doprovázel i jeho dceru, jiná by byla ze setkání studentek v „Lavičkách“ u Nepřívěce, když někdy potkaly z toulky jdoucího „pana spisovatele“, jak mu mnozí u nás na Sobotce říkali, a opět jiná by byla na Čapkovy ná-

vštěvy u něho v Sobotce. Tak bychom mohli dlouho jen v jejich výčtu pokračovat. Kdokoliv z nás by některou z nich psal, psal by ji ze srdce, z prožitku.

Bylo by to však jen vzpomínání...

Ale Šrámek, to je stále věčně mladý Ratkin — to je živel stále se vracejícího mládí, přetvářejícího se dle dobové situace, to je mládí, které chce to nové prožívat po svém.

Když jsem tak ve chvílích volna vázal jednotlivé kytičky vzpomínek, dostalo se mi cti jako prvému „skoro-sobořáků“ dozvědět se o kytičce živé, která má se Šrámkem tolik společného. Šlechtitelská rodina Dobiášových nazvala jeden ze svých výpěstků jiřin — semenáč č. 19/62 — názvem Plakánek.

V popise nové odrůdy je připsáno: „kaktusovitá, světle liláková tak jako krásné údolíčko „Plakánek“ u Sobotky v Českém ráji, zamilované místo básníka Fráni Šrámka, zrovna tak krásná jiřinka...“

A v novoročním blahopřání mi přítel Dobiáš připsal: „Semenáč 19/62, pojmenovaný „Plakánek“, je šlechtěncem manželky, je to její 90. výpěstek. Jiřinku Plakánek máte u nás zajištěnou...“ A tak až zase budu ve vzpomínkách u soboteckého hrobu Fráni Šrámka pokládat kytičku vzpomínek, povím i o této jiřince, o kytičce živé, kterou tak milovala Božena Němcová i Šrámkův přítel Karel Čapek a kterou jako svůj 90. výpěstek k 90. Mistrovým narozeninám vypěstovala Františka Dobiášová, jediná československá šlechtitelka v tomto oboru.

Ing. Karel Smrž, rodák sobotecký

(Vzpomínka k nedožitým sedmdesátinám významného průkopníka čsl. filmu)

„Narodil jsem se dne 19. dubna 1897 v Sobotce v Čechách. Pocházím ze staré kantorské rodiny. Venkovským učitelem byl můj děd i otec, který se teprve v posledních letech svého života dostal do Prahy, a učitelkou byla i moje matka. Jejím pradědečkem byl známý kantor František Kendík, jehož syn, páter Josef Ladislav Kendík, bojovník proti maloměstským formám života a myšlení, autor mnoha vlasteneckých básní a písní, patří do generace našich národních buditelů a zapadlých vlastenců... O obou píše např. J. L. Turnovský ve svých „Pamětech starého vlastence“.

To jsou vlastní slova inženýra Karla Smrže, která nadořoval spisovateli Artuši Černíkovi, který v letech padesátých shromažďoval důležitá životopisná data i autentické soupisy rozsáhlé práce tohoto průkopníka čsl. kinematografie pro základní materiály Archívu a dokumentace čsl. státního filmu.

Stalo se tak opravdu včas, neboť tento nadšený kine-technik, spisovatel, historik českého a světového filmu, vynikající dramaturg, redaktor filmových revuí, scénarista, kameraman a docent FAMU — zkrátka ryzí český filmař — předčasně zemřel (20. 9. 1953).

A v tyto dny vzpomíná česká veřejnost a s bolestí vzpomínáme i my, jeho staří dlouholetí kamarádi a spolupracovníci, jeho nedožitých sedmdesátin.

Znal jsem se s Karlem Smržem od samých začátků, kdy studoval a asistoval na Českém vysokém učení technickém nejprve v II. fyzikálním ústavu, jehož přednostou byl prof. dr. Julius Suchý, a po jeho tragické smrti v I. fyzikálním ústavu, vedeném prof. dr. Václavem Felixem.

Pětadvacetiletý mladíček přišel znenadání ke mně, jen o rok staršímu, v roli historika: sbíral data pro chystanou práci o osobách zasloužilých o český film. Tak vydal (spolu s ing. V. Hanzlíkem) svou první knížku „Portréty předních českých filmových umělců“, a to nákladem vlastním, s tištěným letopočtem 1922. V tiráži této knižní prvotiny nejen Smržovy, ale začínajícího filmového oboru vůbec je naznačen pozoruhodný program: Filmová knihovna - Svazek I. — A tak byl Karel Smrž opravdu prvním a dosud rozhodně největším naším spisovatelem v oboru kinematografie a jeho práce vyvrcholila v r. 1933, kdy vydal své největší dílo „Dějiny filmu“ (vyd. Družstevní práce). Tato bohatě ilustrovaná kniha zachycuje vývoj kinematografie a filmu od nejstarších počátků a objevů ještě z 19. století, které vedly k vynálezu kinematografie, až k soudobé světové filmové tvorbě zvukové. Toto dílo svým rozsahem i pojetím náleží dodnes k čelným spisům v celé světové filmové literatuře.

Jak jsme již pověděli, byla práce Karla Smrže pro rozvoj českého filmu mnohotvárná.

Uvedme jen čelná jeho díla: Film (vyd. Prometheus, Praha 1924), Filmové záznaky (Šolc-Šimáček, dále Š-Š, Praha 1927), Film v rukou amatéra (Š-Š, Praha 1928), Jak se vlastně dělá film (Š-Š, Praha 1928), Stroj, který probouzí život (Š-Š, Praha 1931), Nesmrtelné celuloidové mládí (Š-Š, Praha 1931), Amatérská kinematografie (Š-Š,

Praha 1932), Muž s kinamem (Filmová knihovna, Praha 1934), Amatér točí hraný film (Čsl. filmové nakladatelství, Praha 1946), Jak se kdysi dělal film (Čsl. filmové nakladatelství, Praha 1947).

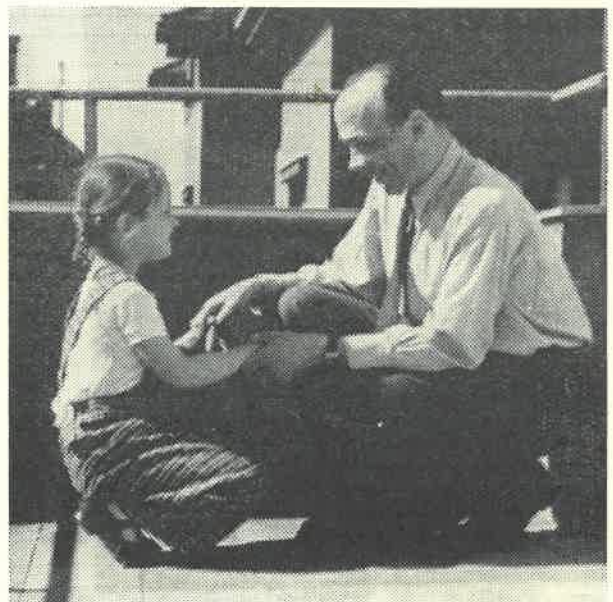
Již z pouhého soupisu jeho pětadvacetileté spisovatelské činnosti vysvítá stále uplatňovaná autorova snaha oboznámit čtenáře i všechny, kdo se o nový technický a umělecký obor zajímají, podrobně a odborně se všemi otázkami kinematografie a poučít laiky i odborníky. Samozřejmě jsou všechny jeho spisy dávno rozebrané a lze je nalézt jen v odborných knihovnách.

A s těmito do hloubky a všestrannosti jdoucími spisy souvisela i jeho závažná profesionální činnost technika, kameramana, libretisty a dramaturga, která nakonec vyústila v učitelskou činnost, činnost v rodině tradiční — a to na škole vysoké. Byl to Smržův podivuhodně splněný sen — který v době jeho mládí byl pouhou iluzí — aby se film přednášel na vysoké škole. Smrž se dožil toho, že se stal na této vysoké škole profesorem a na FAMU pak učil, přednášel a psal až do konce svého života.

Vzácné jeho rukopisy k připravovaným rozšířeným dějinám čs. kinematografie čekají ještě na odpovědného dovršitele. Jsou vydatným pramenem historických faktů, analýzy i třídění tvůrčí práce našich umělců od dob průkopnických až k nejzazší etapě v zestátněném a znárodněném filmu.

A pro tuto nejzazší metu vývoje našeho filmu pracoval Karel Smrž po celý svůj život oddaně slovem a písmem, kamerou i praktickou účastí na všem, co se v našem filmu dalo.

Jeho všestranné dílo zůstává úhelným kamenem v základech dnes mohutné stavby celé československé kinematografie.

Ing. Karel Smrž s dcerou Hanou r. 1943

Exlibris

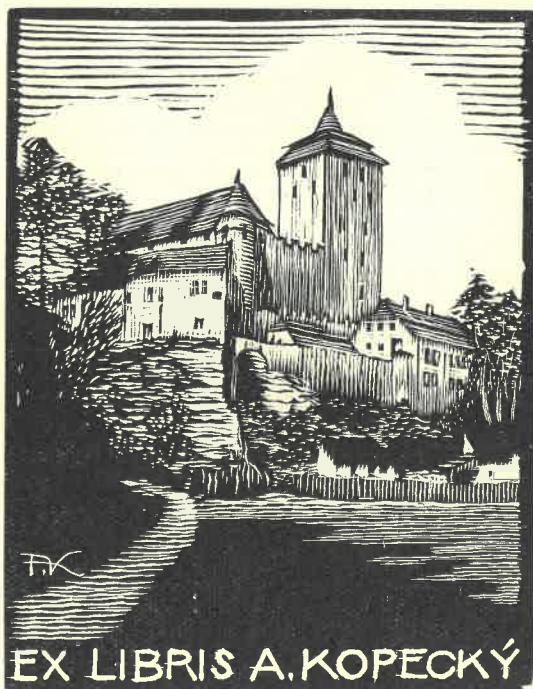
Původně knižní značka stala se postupně malou grafikou, když se majitelé exlibris obraceli o její zhotovení na význačné kreslíře a grafiky. Tato ozdobná a umělecky hodnotná malá dílka stala se sběratelským zájmem milovníků umění a jejich zhotovování se někdy věnovali i význační kumštýři.

Je dosud ještě mnoho starších sběratelů exlibris a pravděpodobně se najdou i noví, budou-li pro tuto ušlechtilou sběratelskou vašeň získáni. Loňská celostátní výstava v Olomouci jistě oživila o ně zájem. V poslední době se objevily četné články o této sběratelské zálibě — prof. N. Melniková-Papoušková se o ní široce rozepsala v letošním 1. čísle Květu, M. Kaizl v 7. čísle časopisu Neděle atd. A tak nebude na škodu, když i my ve Zpravodaji připomeneme našim čtenářům, že příroda a historické zajímavosti Českého ráje byly nejen často předmětem malířského zájmu, ale staly se i vděčnými náměty četných exlibris.

Abychom spojili propagaci sběratelství s možností pochlubit se pěknými exlibris, nabízíme sběratelům uveřejnění jejich vlastních exlibris s tématem „Český ráj na exlibris“. Snad se nám časem podaří soustředit v ZŠS aspoň nejzajímavější náměty a založit tak jedinečnou monotematickou sbírku na stránkách časopisu.

Sběratelé, zapůjčte nám k tomu své štočky nebo aspoň zašlete jedno exlibris k reprodukci a připojte malou legendu o sobě a autorovi exlibris. V každém čísle přineseme jeden obrázek.

KA.

PRO RADOST NEJMENŠÍM

Miroslava Děkanovská

V Praze Dejvicích existuje již 14 let amatérské loutkové divadlo „Brouček“. Jedním z nejstarších členů — myslím tím počet „služebních“ let — je dr. Karel Samšiňák. Zaujímá zde význačné postavení jako zkušený recitátor, vodič i režisér. Přitom se ovšem také nebojí vzít do ruky štětec, kladivo nebo pilu, protože manuální práce je v divadle stále dost, buď při několikaetapové přestavbě divadla, nebo při výrobě loutek a kulis. Také se dost často stane, že praskne vodovodní potrubí a musí se odstraňovat následky potopy.

Když vodí loutku, zachází s ní tak mistrně, že i kolegové loutkáři někdy přestanou vnímat, že je to jen kousek dřeva a hadříků, a zdá se jim, že je na jevišti živý človíček. A když je se svým partnerem — recitátorem dobře sehraný, např. v „Perníkové chaloupce“, vyvádí tak, že děti mohou zbořit divadlo a nechtějí jít domů.

Jako recitátor se osvědčuje většinou v rolích veskrze záporných, jako jsou zlí kouzelníci, loupežníci a čerti. Tyto postavy však při svém velkém smyslu pro humor podává tak, že jsou spíše směšné. Např. ve hře „Pepík loupežníkem“ se vřítí loutka na scénu a hrozným hlasem se ozve: „Jsem já ten strašný loupežnický hejtmán Krutihnát, nebo nejsem, ha?!?! A třese se přede mnou celé široké okolí, nebo netřese, ha?!?!“ Myslíte, že se někdo třese, že se bojí? I kdepak. Kampak na naši mládež. Ta mu dokonce odporuje. „Nejseš, netřese, nikdo se tě nebojí.“ A jeho spoluhráči — ačkoliv tuto hru každý zná nazpaměť, protože se hraje, co soubor existuje — se ohromně baví, a když loupežníka náhodou hraje někdo jiný, „není to ono“. Ovšem jeho nejparádnější role je drak. To si vezme láhev od okurek nebo ohromný džbán, aby to krásně dunělo, a spustí řev tak ukrutný, že si jeho nejbližší okolí zacpává uši a v obecnostu se ozve úpěnlivý pláč těch nejmenších, kteří to ohromně prožívají. Naštěstí drak vždycky bídne zhyne udátnou rukou Honzy nebo jiného hrdiny a vše se v dobré obrátí. Pro děti tím hra končí, a kdyby ještě na zlaté struny hráli, už nic nevnímají a sdělují si dojmy z draka.

V souboru se vypráví o jeho první roli vůbec. Hrál tehdy na zájezdu pro vojáky Schmoranzův „Začarovány les“. A tam na začátku druhého dějství přijde zlý čaroděj Šmudli-Šudli na scénu se slovy: „Ticho, klid, nač ten nepokoj!“ Ovšem dr. Samšiňák to pronesl svým mocným hlasem tak, že účinek byl překvapující. V sále nastalo hrobové ticho a vodiči, kteří ho ještě nikdy neslyšeli recitovat, se lekli tak, že málem spadli s vodící lávky.

Ale od té doby musel vždy recitovat ve všech hrách.

V posledních třech sezónách režiruje téměř všechny nové hry. V této sezóně se mu splnil několikaletý sen — inscenovat Dolinovu dramatisaci románu Jul. Verna „20.000 mil pod mořem“, ve které si také zahrál roli kapitána Farraguta. Krásnou moderní výpravu navrhla akad. malířka Eva Vodrážková, kterou dr. Samšiňák získal na UMRUM a která teď souboru navrhuje všechny nové inscenace. Hra stála soubor mnoho času a nervů, ale nakonec přes všechny překážky byla úspěšně provedena a soubor se s ní zúčastnil soutěže STMP.

Dr. Samšiňák je letos na roztrhání. Kromě své vědecké práce v ČSAV, práce pro rodnou Sobotku a práce v souboru vede ještě loutkářský zájmový kroužek ZDŠ v Majakovského ulici. S ním nastudoval k MDŽ maňáskovou hru Libuše Tittelbachové „Tři vepřící“ ve výpravě akad. malíře Rudolfa Zezuly. Významnou roli zlého vlka zahrál s úspěchem Honzík Samšiňák, zkušený recitátor Jenička z „Perníkové chaloupky“. Na Honzíkovi je vidět, že jablko nepadne daleko od stromu. Do divadla začal chodit ve svých batolecích letech jako divák, aktivně začal působit asi jako pětiletý, když na pohostinském představení v Parku kultury a oddechu J. Fučíka obsluhoval oponu. Kromě Honzíka je v dětském souboru ještě několik šikovných dětí, ze kterých při dobrém vedení mohou vyrůst loutkáři a stát se tak posilou souboru.

„Brouček“ chystá na další sezónu několik premiér, z nichž jedna bude dokonce československá. Dr. Samšiňák přivezl z Číny hezkou pohádku „Kouzelná astra“ a upravil ji pro soubor, který nutně potřebuje nové hry. Dále bude také pokračovat v uvádění klasických českých pohádek s Kašpárkem, kterého děti stále milují, ale chce občas uvést i něco nového. Soubor se snaží získávat nové obecnostvo stoupající úrovní představení.

Naše scéna „Brouček“ je jeden z mála souborů, který má 25 stálých členů, zapálených pro věc a snažících se za každou cenu divadlo udržet přes veškeré překážky, kterých není málo. I když se složení souboru mění, protože je v něm mnoho mládeže — mládečníci odejdou na vojnu, děvčata se provdají — zůstává skupina těch dříve narozených, kteří na vojnu už nemusí, a ti divadlo drží a udrží. A jedním z nich je dr. Karel Samšiňák.

P o z n. r e d. Nepochybujeme, že by dr. K. Samšiňák neodmítl svou pomoc, kdyby se podařilo obnovit v Sobotce starou tradici a zřídil loutkovou scénu. Jistě by i dnešní děti našly v loutkových představeních vítanou zábavu.

ZPRÁVY Z OKOLÍ LIBUNĚ O ROKU 1866

První pruské voje ukázaly se v Libuni dne 28. června, když několik oddílů husarů, hulánů a dragounů k Jičinu na výzvědy harcovalo. Dorazili až do Kbelnice, ale uvítání od našich kulemi z děl, v žitě ukrytých, pádili nazpět poněkud v nepořádku. Několik raněných odvezeno Libuní. Každý nahlížel, že to byl počátek velkého nastávajícího boje a konal přípravy ohledně ukrývání zásob, neb se bylo obávati, že při případné srážce stane se Libuní středem boje a rozstřílena lehne popelem.

Sjednán proto útěk do Lhoty Pařezské. Obyvatelé fary byli přijati v č. 13 s nákladem šatstva, peřin a veškerým dobytkem. Stalo se, jak se očekávati dalo; proudy nepřátelského vojska hrnuly se ze svých táborů rozložených za Ktovou i mezi Ktovou a Újezdem. Ve svátek sv. Petra a Pavla odpoledne hnal se nepřítel proudem k Libuní plnou silnicí císařskou a tam rozdělil se, byl přivítán dělostřelbou rakouskou od Brad a Zámezí.

Strhla se všeobecná střelba a Horní Kněžnice octly se v plamenech. 12 čísel lehlo popelem. Michal Syrovátko byl kulí při opouštění světnice za rodinou pospíchaje zabit. Škoda požárem způsobená odhadnuta na 26.814 zlatých, na úrodě a usedlostech válečným lupem na 11.701 zl., 18 krejcarů.

Pro libuňský lazaret dala obec Knížnice 20 korců žita a dva kusy dobytka v ceně 170 zlatých a na peněžitě podpoře 21.366 zlatých říšské měny.

Druhý den 30. června shledána fara celá obsazena raněnými, všechny zámky zamčených dveří byly uráženy. Konírna a chlév byly plné koní, v dolním pokoji zřízena lazaretní kancelář.

Zásoby obilí, mouky, sena a slámy staly se majetkem Prusů. Mimo faru proměněn byl i kostel a škola v lazarety s více jak tisíc raněných. Zemřelo jich tam celkem 91. Jsou pochováni za novým hřbitovem, kde je viděti i velké pomníky. Jen několik bylo exhumováno a do své vlasti převezeno. Po tři týdny byla farnost bez bohoslužeb, až teprve milosrdné sestry z Trieru sem za ošetřovanky povoláné zakročily u lékařské správy, aby byl kostel uvolněn.

To se jim úmrtím tolika osob podařilo, leč bohužel, kostel byl brzo používán i pro vojenské bohoslužby až do konce války.

Mezitím zajali Prusové farního čeledína s koňským potahem a povozem, když vyjel ze Lhoty Pařezské na obrok. V Čimyšli přiložili vojenské tlumoky a přílby a povoz hnali s armádou. Za týden vrátil se čeledín útekem, odhodiv žebřiny, s koňmi tak ztýranými, že klisna právě hřebná zmetala.

Když první rozrušení poněkud ulevilo a nastal trochu klid, vrátil jsem se ze Lhoty Pařezské na faru, ale nebyla tam pro mne ani jediná místnost. Byl jsem rád,

když jsem v protějším statku našel útulek a pod střechou v komoře mohl spáti, ač na dlouho ne. Dne 12. července jsem se rozstátnal na zápal plic. Pruský lékař Rose kromě místního medika Jakubička pilně mě ošetřoval. Můj věk 81 let spojený s těžkou nemocí nedával mnoho naděje na mé uzdravení. I bylo mi navrženo udělati závěť a na smrt se po křesťansku připravit. Stalo se tak, ale již na faře, kam mě prušti vojáci na nosítkách přenesli. Připomenouti sluší, že neomista Josef Brunclík, rodák z Knížnic, později kaplan jilemnický, jeptišky i voják lazaretní po několik nocí u mé postele bděli a jeptiška Theodosita z Trieru mi knihu držela, když jsem poslední vůli psal.

Celé lazaretní obsazení Libuně trvalo od 29. června do 3. září, tedy skoro devět neděl. Jelikož mezi raněnými mnoho katolíků se nacházelo, bylo dosti práce duchovní s umírajícími.

Dne 3. září odstěhoval se veškerý lazaret a jeho mužstvo. Hlavní osoby přišly před svým odchodem zdvořile na faru se za vše poděkovati. Dva dni před tím posvětil jsem kříž na obci u hrobů pohřbených postavený. Šlo se s ním z kostela v průvodu. Náhrobky u kostela na hřbitově postavené docházely rozličným časem. Už roku 1866 byl postaven náhrobek u kostnice, balvan pískový. Po něm roku 1867 náhrobek žlutý proti sakristii, pak dva vedle a konečně žulový u kostnice. Od té doby bývají náhrobky čas od času navštěvovány příbuznými pohřbených. Také věnce byly zaslány poštou a listy s prosbou, by hroby se květinami zdobily.

Dne 1. listopadu 1866 na Všechny svaté, přijel k večeru jeho veličenstvo císař pán František Josef na své cestě do Libuně. Před samou vesnicí byla postavena nádherná brána, u které jsme shromáždění duchovní i světští v přítomnosti množství přespolního lidu císaře pána uvítali. Bylo to tam, kde stojí socha sv. Josefa, na rozcestí silnic. Na to pokračoval císař pán na cestě k Jičinu a Hradci Králové, aby zhlédl nedávně teprv bojiště ještě v téměř smutném válečném roce.

Přítomni byli duchovní a světští hodnostáři až z Jičína a Lomnice n. Pop. a jeho excellence pan baron z Aehrenthálu ze zámku v Hrubé Skále. Nejprve vzdal čest panovníku v české řeči místní kaplan Vincenc Rameš a po něm sám místní farář buditel Antonín Marek, čestný kanovník. Obojí projev císař pán velmi blahosklonně přijal. Jeho veličenstvo se velmi srdečně vyptával na místní poměry, zvláště z letošní války, projevuje při tom svou otcovskou soustrast nad válečným utrpením svého lidu. Vyhořelé budovy byly na útraty eráru, ale i císaře pána obnoveny.

Ze zápisnice faráře Ant. Marka
opsal Alois Pospíšil

Kulturní kalendář jednou větou

- Kulturní kalendář jednou větou: 5. 4. 1872 se narodil spisovatel a politik Ladislav Novák. 6. 4. 1912 bylo otevřeno sobotecké museum v Okresním domě (dnes zdravotnické středisko). 6. 4. 1947 zemřel Antonín Beneš, první přednosta dráhy, průkopník fotografování a turistiky na Sobotecku. 13. 4. 1967 oslavila šedesátku herečka Elena Hálková a o týden později obětavý „pražský“ Soboták Josef Volf, jednatel Spolku rodáků a přátel města Sobotky a okolí v Praze. 29. 4. 1952 zemřel MUDr. Jan Novotný.

Sobotečtí ornitologové

Při večerních sousedských besedách v Sobotce i Oseku se vyprávělo o bezohledném prospěcháři, který připravil chudou vdovu a malé dítě o louku pod Osekem. Vyprávělo se tajemně, že vdova nemohla držet kozu, aby dítě mělo dosti mléka, a mezi jiným kletkami prý prohlásila, že nepoctivému sousedu bude mečení kozy připomínat jeho jednání.

Od té doby je prý na neprávem získané louce za večerního soumraku a ranního svítání slyšet mečení kozy a hodně lidí tvrdilo, že opravdu mekot kozy slyšeli.

K tomuto mečení je jednoduché a přirozené vysvětlení. V oseckých lukách, směrem k Dolnímu Bousovu, kde bylo nejlhčejší, hnízdila *sluka otavní evropská* (*Capella gallinago gallinago* L.). Samec za hnízdění za svítání i při večerním soumraku vylétá vysoko do vzduchu, že ho sotva lze vidět. Spouští se pak dolů takovou rychlostí a prudkostí, že chvěním křídel i ocasních per vzniká zvláštní zvuk podobný mečení kozy. Od tohoto zvuku pochází i německé pojmenování sluky otavní — nebeská koza (*die Himmelsziege*). (:Viz Dr. V. Šír, *Ptactvo české*, 1890:.) — Vysvětlením znalců ptactva pomalu upadá uvedená pověst v zapomenutí.

Ve Šlejferně hnízdil před léty *bukač velký* evrazijský (*Botaurus stellaris stellaris* L.). Na rybníce ho vidět nebylo, není to zvláště veliký pták, je dlouhý 65–72 cm, ale slyšet ho bylo až u Oseka i ve Střehomí. Samec v době páření vydává silný zvuk podobající se řvaní vola. Když chodec ze Střehomí, Ošťovic, Horního Bousova za soumraku slyšel mohutné „yprumb“ a k tomu ještě někdy táhlé zahučení — bu a nevěděl, že jde o bukače, nebylo divu, že se polekal. Ze Sobotky si chodili poslechnout bukače do Šlejferny. Škoda, že tu bukač v dalších letech už nehnízdil.

Pozorováním, chovem i preparováním, vycpáváním ptactva se zabývalo několik zájemců ze Sobotky. Starší se věnovali vycpávání ptactva. Sobotecká škola má řadu ptáků preparovaných berním správcem *Emilem Rottou*,

Josefem Šulcem, vycpáváním ptáků se zabýval i stavitel *Alois Bureš* a *Vlad. Sedmidubský*. Z posledních zůstal v Sobotce major *Ant. Zemlička*.

Škoda, že se z praxe těchto preparátorů nedochovala žádná data. A tak ani o některých velmi cenných ptácích v kabinetě sobotecké školy nedovedeme říci, zda nepocházejí z okolí Sobotky. Patří mezi ně například i velmi pěkný exemplář sýkory vousaté, jejíž výskyt u rybníků v okolí je pravděpodobný. O ornitologickém bohatství Sobotecka svědčí dnes už téměř sto let staré údaje Fričovy, který odtud uvádí špačka růžového a dokonce i volavku vlasatou.

Nelze přehlédnout další ornitology. Nedávno zemřel 80letý obuvník *Josef Linka*. Ve volných chvílích byl v lese, pozoroval pečlivě život ptactva a měl velmi dobrý přehled o hnízdění i o protahujícím ptactvu. V bytě měl stále plno klecí ptactva. Vedle pozorování ptactva měl neobvyklou zálibu: dovedně, do pozdního věku, chytal holou rukou zmiže. Dr. K. Samšínák usměrnil tuto Linkovu činnost a J. Linka později dodával živé zmiže vědeckým ústavům.

Dalším dobrým ornitologem v Sobotce byl *Josef Jakubec*, povoláním krejčí. Po skončení práce v dílně u Opčenských, později u J. Vrabce, byl stále v lesích a polích a pozoroval život ptactva. Nejradošnější chvíle pro něho byly v době jarního a podzimního tahu ptáků. Byl členem Ornitologické společnosti v Praze a prováděl úspěšně kroužkování ptáků. Rád vyprávěl, jak jím okroužkovaná sýkora byla chycena až v Talinu v SSSR a drozd dokonce až ve Florencii v Itálii. Jako jeho přítel Linka se zaměřil na chytání zmiží, tak zase Josef Jakubec lovil ondatry. Dokázal pronikavě snížit počet těchto nebezpečných škůdců, ohrožujících rybníkářství a poškozujících hráze a jiná vodní díla v našem kraji. Kroužkováním ptáků se zabýval též nedávno zesnulý obchodník *Jar. Slavík*.

Z uvedeného je patrné, že pozorování ptactva je velmi zajímavé a pro poznání jeho života prospěšné. V. J. Š.

Ochrana otakárka fenyklového a jasoně dymnivkového na Sobotecku a v nejbližším okolí

František Kropáček

V loňském ročníku Zpravodaje Šrámkovy Sobotky jsem se zmínil o ochraně otakárka ovocného. Dalšími krásavci, kteří jsou od 15. VII. 1965 v seznamu chráněných živočichů, jsou otakárek fenyklový a jasoně dymnivkový.

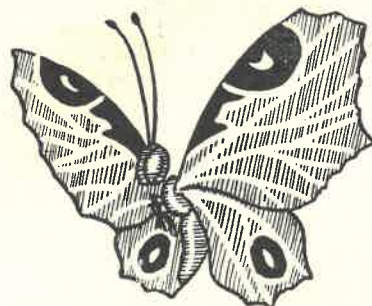
Otakárek fenyklový (*Papilio machaon*) je na Sobotecku v posledních letech vzácný motýl. Na Jičínsku býval hojný na Prachově a u Ohavče, na Sobotecku ho můžeme vidět v polích, na pastvinách, lukách, ale i zahradách. Nejradošji přiletuje na květy šerku a jetele. Právě tak jako otakárek ovocný vyhledává rád vyvýšená místa, kde je přímo okouzlivý spářit jeho plachtivý let. V našem Českém ráji je to vrch Mužský a u Jičína vrch Zebín. Ochrana otakárka fenyklového je problematická. Housenka žije na bedrníku obecném, bedrníku větším, kopru a hlavně mrkvi. V odborné literatuře býval dříve označován jako škůdce mrkve. Nikdy jsem nenalezl housenky tohoto druhu ve velkém množství. Např. v srpnu 1965 našel jsem na ploše 4 hektarů kultury mrkve 2 housenky tohoto motýla a téhož roku začátkem října 8 housenek. O škodě tedy nemůže být ani řeči. Housenky se kuklí na živých rostlinách a při vyorání mrkve jsou zničeny i kukly, které měly přezimovat. Někdy by docházelo i k úplnému vyhlazení tohoto druhu z naší přírody. K tomu však nedochází, protože otakárek fenyklový je výborný letec a je u nás doplněn přiletem nových jedinců z jihu. Nikdo však neví přesně místo, protože značkování motýlů se zatím neprovádí. Byly sice prováděny pokusy v NDR u baboček pavích ok a baboček kopřivových, ale výsledky zatím nebyly uspokojivé.

Dalším chráněným motýlem je jasoně dymnivkový (*Parnassius mnemosyne*). Na Sobotecku tento motýl nebyl zatím objeven. Motýl rád sedá na květy kohoutku lučního a květy ohnice, zatímco housenka žije na dym-

nivce (*Corydalis*). V blízkosti Sobotky roste *Corydalis cava* u Vlčího Pole. Nejbližším nalezištěm jasoně dymnivkového je okolí Rožďalovic a Kopidlna. Je to známé naleziště udávané v „Prodromu motýlů Čech“ entomologem Štichou. V roce 1948 ho u Rožďalovic pozoroval MUDr. V. Lekeš. Poslední větší výskyt na těchto místech jsem mohl spatřit v květnu 1953 a začátkem června 1956. Od této doby nebyl u Rožďalovic jeho výskyt zaznamenán. Novým nalezištěm v našem blízkém okolí je Cidlina, kde na jižní straně vrchu Tábor jsem objevil 1 ♀ zmíněného druhu.

Živná rostlina *C. cava* se vyskytuje hojně u Dobrovice a v Kochánském údolí u Mladé Boleslavi (ústní sdělení Dr. Č. Novotného), bohužel motýl v těchto místech nebyl zatím nalezen.

Zdá se, že mizení a vymírání tohoto druhu má hlubší kořeny. Změna kultury porostu zničí i porosty dymnivky a dalším předpokladem je i větší rozšíření bažanta, který ničí housenky a kukly tohoto druhu.

POVÍDKA O DIBLÍKOVĚ A O DIBLIČATÝM RODĚ

U Nováku měli na špejchaře diblika, museli mu tam každé večír nalejt na talířek mlíko. Však se jim taky všecko dařilo, a říkalo se tam, protože tam bylo Novákově víc, u Dibličatejch. — Stalo se ale, že mu mlíko přestávali dávat, buď že nová hospodyně nevěděla, nebo že v práci zapomínali, to Vám nepovím, ale diblík se rozzlobil a pryč. A taky vod tý doby všecko jako vyměněný, ouroda nebyla taková, dobytek tak nepřibíjeval, krávy tak nedojily, prasata nešly, no všecko na ruby. Hospodář byl z toho celej smutnej, až po čase se šťastnou náhodou na jarmarce dozvěděl, že v Ličně vo jedny živnosti se vod někdy doby říká, že k nim přišel diblík, že jim vod jistý doby hospodaření de jako po másle, a že to je asi vod ty doby, co jejich Nováku diblík je pryč. Starěj Novák hloupej nebyl, to se domyslel, že to bude asi ten jejich diblík, že jim do toho Lična utek. A tak špekuloval, jak by diblika dostal zpátky a že to po nějakým poslovi nepude, a třeba byl už hodně starěj, že musí do toho Lična sám, a né povezem, to by byl nápadný, ale pěšky. Trochu to tam znal, a tak si vzal pod kabát pytel a přes Markvatice a Zelenskou Lhotu se do milýho Lična vydal. Tam si to vyčíf, nenápadně se u těch jistěch přes přelízku humnama na špejchar do-

stal a na diblika s prosíkem, aby se vrátil. Ten nejdřív trucoval, že né, ale Novák se mu zadušoval, že se to už nihdá nestane, aby na něj zapomněli, a ukázal mu pytel, že pěšky nepude, že ho ponese. A tak diblík, že byl přeci jenom u Nováku zvyklej hrůzu let, už jeho táta a dědek tam byli, dal se konečně uprosit a do pytle vlez. Novák si dal pytel s diblíkem přes rameno a hned humnama zasejc zpátky, a tu se stalo, jak byl už dost starěj a tělnatej, když přendával přes přelízku nohu na druhou stranu, vzádu pod ten pytel a diblíkovi zrouna pod nos něco moc málo voňavýho pustil. Diblík hned zasakroval a křičel: „Ty votroku jeden, dybych bejval věděl, že mi tole provedeš, tak bych bejval rači zvestal v Ličně“ No ale starěj Novák asi přeci jen toho diblika zpátky přines, protože pak se jim zas všecko dařilo jako dřív. Jen muský někdy v hospodě, když chtěli mít švandu, tak si to před Novákem začali vypravovat jako vo někom jinym nebo se Nováka jako na diblika a na Lično ptali. Starěj Novák dycky zrudnul a začal hudrovat: „No tole, no toleto...“ a ze zlosti jich dycky vypil vo moc víc než jindá. Jak se to ale vůbec lidi dověděli, to ví sám pámbu, starěj Novák to jistě nikde nevypravoval. Dr. Miroslav Plíva

Z dob moru a selského povstání

O těžkém životě venkovského i městského lidu v době nevolnictví se již napsalo hodně, přesto ale stále nacházíme nové dokumenty, které nám naše znalosti obohacují. Zajímavý doklad o Sobotecku v sedmdesátých letech XVIII. století se zachoval v archivu soboteckého děkanství. Týká se událostí málo známých, a proto ho otiskují celý:

„Z příležitosti obnovené střechy nad fontánou neb studní ve dvoru děkanským dne 27. Juni (června) A. D. 1776 já níže psaný děkan sobotecký Josef Navrátil rodilý z města Turnova, byvše někdy a jmenovitě A. D. 1753 kaplanem v Sobotce, pak roku 1758 farářem na Mladějově, roku 1762 farářem v Markvaticích, posledně roku 1769 děkanem v Sobotce, co sem uznal býti pamětihodného, také sem poznamenal:

Roku 1769 požehnal Bůh zemi české skrze velikou ourodu; nato pak v roce 1770 z příčiny neustálých dešťů a mokra následovala neouroda trvajice až do roku 1771, takže v tom posledním roce cena jednoho strychu¹⁾ žita a pšenice na 15—16 i více rejnských zlatých vystoupila, z kteréhožto nedostatku chleba pošly v celý zemi horký a epidemický nemoce, které mnoho tisíc lidu v zemi české zachvátily a pochovaly, nejvíce pak chudých a nuzných, kteří dílem z nedostatku posloužení, více pak z nedostatku chleba a hladem mřeli, neméně i tak sem a tam na silnicích a cestách mrtví k nalezení byli. Strana libošovská jakožto nejchudší nejvíce trpěla, kdežto krchov mrtvým nepostačoval, anobř nový kus země hned při krchovu znova vykropen, na místě krchovu sloužití musel. Též tak sobotecký krchov byl nepostačitedlný, jemužto na pomoc vykázané bylo místo za obecní městskou zahradou u státue sv. Isidora²⁾. To však byvše v krátkým čase naplněné mrtvými, druhé mnohem prostrannější místo blíž toho prvního hned za mostkem³⁾ na obecním pastvišti podle vlaských ořechových stromů vykropené a vykázané bylo, kamžto i také v letech 1773, 1774, 1775 a 1776tým sprostější lid a obzvláště mládež se pochovávala z nedostatku místa a placu na krchovu děkanském⁴⁾. Suma mrtvých a pohřbených v celý kolatufe děkanství soboteckého v tom nebezpečným roce 1772 vynášela pět set a dvacet pět; sedmý totižto díl ovčiček nebo duší.

A. D. 1775 v měsíci martii (březnu) povstali sedláci z příčiny roboty proti vrchnostem, kteréžto povstání neb rebelie se začala ve vesnici Weckelsdorf⁵⁾ v kraji kralohradeckém, obšáhnuce spolu veliký díl boleslavského kraje, a tady mnoho zámků vrchnostenských k vyrabování přišlo a panstva nesčíslné škody trpěli, neméně i také duchovní faráři a děkani škodu a ztrátu na svém nábytku velikou měli; já sám mimo roztlučení oken v děkanství na sto tolarů škody sem počítal. Mlčím o jiných neslušných vejstupkách, které u (s)prostý ty rebelie sem a tam od sedláků hanebně provozované byly, až pak

skrze moc vojska rozeznání a dílem potrestání, někteří pak oběšení jsouce, ostatní na pokoj se ubrali.“

Tento stručný odstavec o selském povstání můžeme ještě doplnit zápisem syndika Martina Čestinského v nejstarší kronice města Jičína, založené r. 1773.

V úvodu popisuje kronikář vznik povstání na Náchodsku a jeho průběh v okolí Jičína, kam vzbouření sedláci z okolních panství přitáhli poprvé dne 21. března 1775. Další vlna vzbouřenců přišla k městu o čtyři dny později. Bylo jich podle autorova zápisu na 5000, mezi nimi i sedláci z Kostecka a Hruboskalska. V obou případech se spokojili vydáním písemnosti, kterými byli osvobozeni od různých povinností k vrchnosti světské i církevní. Pak ale zasáhlo vojsko a vůdcové povstání byli pochytáni (v Jičíně jich bylo vězněno 65) a odsouzeni k pracím na panském nebo k bití.

A závěrečná část zápisu se už týká přímo událostí na Sobotecku. Kronikář píše: „A tak nějaký čas byl pokoj v Čechách, až napotom v čas žních sem a tam na panstvích neposlušnost sedlácká se vyskytovala, jako na panství kosteckém, kdežto těm neposlušným a roboty vykonávati nechtějícím poddaným vojsko do některých vesnic dáno bylo, aby tudy k práci mocně dohnání byli. Však ale oni z svých vesnic odejdouce i z jinších se scházeli a lid bouřili, takže dne 31. juli (července) téhož 1775 roku ráno okolo hodiny 7. k městečku Sobotka v nemalém počtu přitáhli, a to sídce v dvojím houfu, od tamního vojska ale z obojího toho houfu 112 osob schytáno bylo, ostatní pak na utíkání do lesův se oddali. Podobným způsobem se dělo na panství Rohozecském téhož roku a měsíce, kdežto napotom ty obojí jak Kostečtí, jak Rohozečtí zbujnící s nemilosrdným bitím kárání byli.“

Studii o průběhu selského povstání 1775 na Sobotecku chystá doc. Rudolf Anděl z Liberce. Vyjde v r. 1968.

Karol Bílek

1) 1 strych = 93,6 litru.

2) Tato socha sv. Isidora stávala na křižovatce silnice k Jičínu a cesty ke Spyšově u domku Soboteckých na okraji soboteckého „Benešova“. Později byla přenesena do ovocného sadu za jatkami, kde je ve značně poškozeném stavu umístěna dodnes. Městská zahrada bývala na Vodňanech v prostoru dnešního zdravotního střediska. Provizorní hřbitov tedy býval někde mezi nynější mateřskou školkou a novými domy.

3) Mostek přes Klenici, která tekla přes město otevřeným korytem.

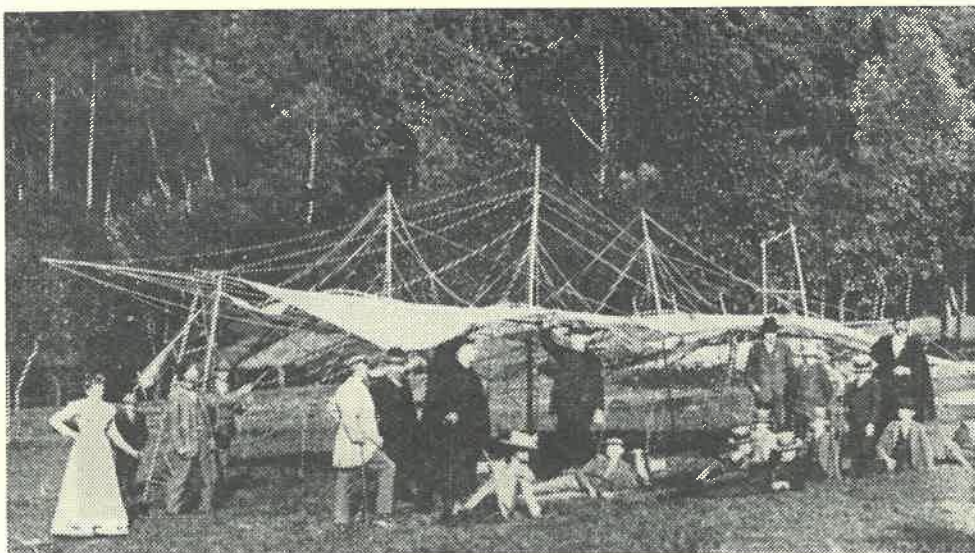
4) Děkanský krchov — zrušený hřbitov kolem kostela, kam se pohřbívalo do roku 1856.

5) Weckelsdorf — Teplice nad Metují (okr. Náchod).

O vlivu aviatiky na počet holičů v Sobotce

Článek pplk. Hataše o soboteckém Čachmajerovi a jeho leteckém pokusu v únorovém čísle ZŠS vyvolal vzpomínku na zajímavé vyprávění o následcích jeho pokusu. Jak článek připomíná, ujal se případu s vervou zřízenec Městské spořitelny a vydařený sobotecký humorista Jan Kubů, který celou záležitost, značně okořeněnou humorem, rozvedl. Svůj výtvar pak rozmnožil na hektografu a vydal v podobě časopisu „Větrník“. Odtud pak některé části přetiskl r. 1906. Chudák Čachmajer byl svým neúspěchem tak zdrcen, že nebyl schopen obrany. Ale jeho pomocník, holič Fouček, ze kterého Kubů udělal kapitána Fuka, podal na vtípálka žalobu a ten byl odsouzen k citelné pokutě. Ale případ dopadl pro odsouzeného dobře. Hosté v Besedě, které Kubů vždy znamenitě bavil, se složili a vybrali mnohem víc, než měl Kubů platit. Přebytek mu velkomyslně věnovali jako bolestné. Jenže nebyl by to býval Kubů, aby i této příležitosti nevyužil ke švandě. Z přebytku totiž zaplatil inserát asi tohoto znění: „Obecní zastupitelstvo sobo-

tecké usneslo se v sedění svém, že v městě našem panuje značný nedostatek holičů. I vybízejí se mladí adeptové řemesla tohoto, aby do města našeho se nastěhovali.“ Následek byl pro kapitána Fuka katastrofální — mladá konkurence ho úplně zničila. A tak přišla Sobotka o svého starého holiče a loutková scéna Jeřábkova družstva o interpreta „králoftských cěr“, za které svým vysokým hláskem mluvil. Co je na celé věci pravdy, nevím. Jistě ale počet holičů v Sobotce ve srovnání s okolními městy byl v 1. pol. XX. století neúměrně veliký (Horna, Horák, Vokoun, Nikl, Mašinda a Ptáček). Snad se časem podaří nalézt ve starých novinách i zmíněný inserát a tak historiku potvrdit. A jen tak maně mi napadá: nežije i dnes mezi námi řada kubů, kteří brzdí pokrok všemi silami, stavějí se zásadně proti všemu, co přesahuje jejich duševní obzor, sabotují a zesměšňují zlepšovací návrhy? Myslím, že i ZŠS má s nimi své zkušenosti. Škoda jen, že jim chybí noblesa a vtíp našeho pravého a jediného Kuby. S.

Soudobý snímek Schachermayerova letadla. Foto Fr. Mencil

BYLO NA NĚHO SPOLEHNUTÍ

Ondřej Tichovský byl koncem minulého století zřízenec u okresního soudu v Sobotce.

V mládí jako voják prodělal všechna vítězná tažení polního maršála Radeckého v severní Itálii.

Při vyprávění svých vzpomínek neopomínal nikdy svou přítomnost ve všech vojenských akcích přiměřeně zdůraznit:

„Bylo před rozhodnou bitvou. Stáli jsme v sevřeném šiku a čekali na rozkaz k útoku. Najednou přiklusal na koni sám polní maršál Radecký s celým zástupem generálů, plukovníků i jiných vysokých šarží. Zastavil před

mým praporem, stoupl si do třmenů a zvolal: „Je zde Andréas Tichovský?“ Vystoupil jsem podle předpisu 3 kroky vpřed a zvolal „Hier“.

„V pořádku, Andreas, na své místo!“ odpověděl Radecký. Otočil se i s koněm ke generálům a povídá: „Tak, pánové, můžeme začít!“

Zpráva z Mladoboleslavských listů č. 50 z 1. 7. 1905: Spolek vojenských vysloužilců. Tomu už dávno zhasla hvězda slávy a přece mnozí členové nemohou zapomenout hrdinských činů u Magenty a Komárna. Zvláště závidí ozdobená prsa svého předsedy Ondřeje Tichovského (vypsal M. V.). Š.

O Horním Bousově

Často se můžeme setkat s dějinami významných památek, ale kuriózní je situace, když lze číst historii jediné, v historickém rámci takřka bezvýznamné vesnice. Tak je možno seznámit se se skutečnostmi, o kterých lze říci, že jsou někdy opravdu zajímavé. Horní Bousov, ležící na silnici ze Sobotky do Mladé Boleslavi, zná motorista pro nebezpečnou ostrou zatáčku. Ale neví, že zatáčka tam odedávna nebývala. Poloha Horního Bousova byla posunuta více severně ke Střehomí. Tam sídlil již lid, který pohřbíval na popelníkových polích, a dodnes je možno nalézt střepy ze starých nádob a

dokonce i pazourky, jež sloužily jak k opracovávání koží, tak i k zažihání ohně. Až počátkem středověku, snad aby se chránili před nepříjemnými severními větry, postavili obyvatelé několik málo obydlí zhruba na dnešním místě.

1323 — prvá zmínka v písemných pramenech nemluví o pokojných zemědělcích, ale o loupežném vladykovi. Ctibor z Bousovce mimo jiné spolu se sousedním vladykou Sulkem z Vlčího Pole loupí statky urozeného Voka z Rotštejna. Účastní se i dobývání jeho hradu u Turnova, kde odebírá zmíněnému spolu s dalším i stříbrné a zlaté

předměty. Jak „malá válka“ skončila, nevíme. Jen jedno je jasné — po několika desetiletích (1361) patří hornobousovští sedláci pod vrchnost cisterciáckých mnichů z kláštera Hradiště nad Jizerou. Jistě překvapení, že Ctibor se psal (jestli on sám vůbec psát uměl, což se pro tehdejší vládky nepředpokládá) „z Bousovce“. Je tedy možno diskutovat o původu jména Horní Bousov. Podle etymologických učebnic vzniklo od osobního jména Bohuš — zkráceně a lidově Bus. Tento Bohuš měl určitý majetek, o němž ostatní říkali, že je Bohušův — Busův a tak začlo existovat jméno osady Busov či Bousov. O době vzniku lze těžko soudit. V latinských pramenech uváděný vladyka „Busso de Bossow“ je prvním historicky známým držitelem Dolního Bousova. Analogicky lze mít za to, že již ve 13. století zde žili lidé. Horní Bousov byl menší než Dolní a byl až do poloviny 15. století nazýván zdrobněle Bousovec. Patřil mezi 112 vsí, které měl ve vlastnictví hradištský klášter. Do onoho kláštera snad vešel za své zločiny i Ctibor z Bousovce.

Jeho bývalí poddaní obdrželi od kněží zvláštní úkol. Měli dodávat do klášterní kuchyně mák. Desátky ale byly kupodivu odevzdávány v Sobotce (quae currit in oppido Sobotka). Dnes v Bousově o těchto starostech předků nikdo neví. Povinnosti poddaných byly rozmanité. V penězích byl dáván úrok dvakrát ročně, o sv. Jiří a o sv. Havlu. Celkový roční příjem neznáme, protože část zápisů v urbáři kláštera se nedochovala. Všichni dávali obilí, hrách Nemyslovice, chmel Mohelnice a sýr Neveklovice. Odváděli celkem 1091 slepic, o vánocích ještě dalších 214; vajec 97 kop. Robota byla při žních a orbě. Obyvatelé devíti vesnic pomáhali při sklizení sena a jiných devíti vsí při česání chmele. Další poddaní káceli a svázeli dříví, vozili tyče na chmelnice, myli a stříhali ovce, opravovali vodovod do kláštera atd. Před husitskými válkami nastává pomalý úpadek. Před jeho zničením a rozehnáním mnichů husity 30. dubna 1420 byl v klášteře vyšetřovat Jan Hus pochybný zázrak. Mniši sestrojili u jakéhosi záračného stromu sochu, která se ukláněla podle toho, kolik bylo do ní vhozeno peněz.

Po pádu kláštera největší počet vesnic uchwátli Jan

Čapek ze Sán, který později smutně proslul v bitvě u Lipan. Zanedlouho však vládnou nad bousovskými poddanými kostečtí páni Zajícové z Hazmburka. Nikdo tehdy netušil, že Kostečtí budou půltisíciletou vrchností. Tehdy se dovídáme o „villa Bausow Horzeni“, čímž není myšlena nijaká vila, ale ves a poplužní dvůr s poplužím, lukami, lesy a rybníky. Málokdo ví, že v té době pohusitské byli křižáci vzdálení pouhých 6 kilometrů od Bousova (např. spálili tvrz Solec a městečko Kněžmost) a také, že vojsko krále Jiřího Poděbradského obléhalo dvakrát Kost. Útrapy obléhání jsou z románů dostatečně známy a mocný odpůrce králův určitě své poddané v hradu nechránil.

Po třicetileté válce patřila Kost a s ní i Horní Bousov do frýdlantského vévodství Albrechta z Valdštejna. Poddaní byli sice zatíženi kontribucemi, ale za života vévodova byla jeho země „zlatým ostrovem“, neboť žádné vojsko nesmělo táhnout přes jeho državy. Úzká spojitost s kosteckou vrchností je naznačena skutečností, že prvním vězňem v nově zbudovaném vězení u kulatě věže nedaleko druhé brány na hradě Kosti byl hornobousovský kovář Buriánek.

Z 18. století pochází nejstarší zachovaná památka v Horním Bousově, a to socha Jana Nepomuckého, který měl v myslí lidu nahradit Mistra Jana Husa. Okolo ní jsou čtyři lípy, které byly zasazeny na paměť zrušení roboty roku 1848. Jejich stáří je možno i mechanicky vypočítat, obvod je přes dva metry a roční přírůstek 0,08—1,3 mm. Z této doby pocházejí také nejstarší jednopatrová roubená stavení s nekrytou pavlačí na severním okraji vsi (např. Semeckých a Králů). Škola byla ve stavení na návsi (dnes zde je dům Brožových). Dnešní školní budova je novověkou stavbou. Dvůr, dříve snad tvrz, měl od 16. století hospodářskou úlohu finančně-hospodářské základny kostecké vrchnosti. Jeho dnešní podoba je z minulého století. Do okruhu památek patřila donedávna i socha sv. Isidora, ochránce úrody, při silnici na Kamenici. Byla opatřena nápisem „Nákladem obce Horzeni Bausowskeho 1842“. Byla, protože dnes je rozbita... Důkaz vztahu některých lidí k historii a památkám...
Jiří Waldhauser

Ještě o třech chráněných rostlinách na Sobotecku

Josef Hercík

V 11. čísle loňského ročníku Zpravodaje Šrámkovy Sobotky píše učitel František Kropáček z Dobšína o třech chráněných rostlinách na Sobotecku, a to o rosnatce okrouhlolisté, vachtě trojlísté a ďáblíku bahenním. Jeho údaje o nalezištích těchto rostlin v okolí Trosek a na Sobotecku se pokusím ještě trochu doplnit.

Rosnatka okrouhlolistá (*Drosera rotundifolia*) rostla donedávna též na bažinaté louce mezi rybníky Hrudkou a Vidlákem pod Troskami, kde jsem ji ještě před několika lety nacházel v dosti hojném počtu. Hledaly ji tam však také báby kořenářky, a tak nevím, zda ji nadobro nevyhubily. Vyskytuje se též nedaleko studánky pod Bohuslaví v blízkosti rybníka „Křčáku“, pod Krčkovice u Kubíkově louce u studánky „Jordánky“. O lokalitě pod Lažany na Konopkově louce pod Pekařovou branou psal již Dr. Samšišník.

Vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*) rostla na Sobotecku též na mokřem palouku „V koupelinách“ u Stěblovic napravo od místa, kde se rozvětňuje polní cesta od „Větráku“ k Mladějovu a k Hubojedům. Bývala tam na palouku „Na Strouhalovém“ velká olše a studánka — tam se vyskytovala v dosti značném množství. Když jsem

před lety chodil do měšťanky v Sobotce, přinášel jsem ji do školy na ukázkou odb. učiteli Košťákovi. Rostlo tam též hojně **vrani oko čtyřlísté** (*Paris quadrifolia*), které však není tak vzácné a roste leckde v houštinách.

Ďáblík bahenní (*Calla palustris*) se vyskytuje dosud u rybníků pod Troskami, např. u chalupy pana Kosiny u „Věžáku“, dále v mokřině u „Přibyla“ při silnici Krčkovice — Pleskotský mlýn. Býval též v „Kopaninách“ u rybníka „Tomáše“ pod lesem směrem k Mladějovu. S ním tam bývala také dosti hojně **preslička obrovská** (*Equisetum maximum*), kterou lze nalézt též v přerušovaném pásnu na mokřinách Žehrovky od „Přibyla“ až k Podvyskešskému mlýnu, u rybníků pod Troskami, u silnice do Prachovských skal nad rozcestím k Jinolici a jinde.

Výborným znalcem květeny okolí Trosek, Vyskře, Rovenska p. Tr. a širého okolí až ke Kozákovu je učitel Antonín Dudek z Rovenska p. Tr., který ví o mnoha vzácných lokalitách.

Poznámka k výskytu vachty trojlísté: roste hojně i ve Veseckém rybníku pod Semtinskou lipou, kde tvoří celé ostrůvky v mělké vodě a kde také bohatě kvete. S.

SOBOTECKO V KARTOGRAFICKĚ PRODUKCI

První mapu Čech vydal roku 1518 mladoboleslavský mistr Mikuláš Klauďyán. Dnes známe jen několik výtisků. Jeden se zachoval v bývalé biskupské knihovně v Litoměřicích. Na tomto výtisku ale chybí právě malá část, na níž leží Sobotecko. Papír tu zpuchřel a odpadl. Další exemplář ze St. archivu Zámorsk znají návštěvníci výstavy archivních dokumentů jičínského okresu, která se konala r. 1964 v Sobotce. Zachovala se i kopie této mapy v Münsterově Kosmografii z r. 1554. Výsek z této kopie otiskly Květy v prvním čísle letošního ročníku. Jsou tu

zachyceny právě severní Čechy i se Soboteckem, z něhož však mapa registruje jen Kost.

Při této příležitosti si můžeme všimnout i dvou nových nástěnných map našeho státu. Je to administrativní mapa Československa, která vyšla v měřítku 1 : 500 000 a kde je Sobotka, Dol. Bousov, Podkost, Horní Bousov a Markvartice, Klenice a lesy. Velká automapa má měřítko 1 : 400 000, zachycuje důležitější silnice, z osad jen obě naše města: Sobotku a Dolní Bousov.

Prohlížíme-li si tuto mapu bedlivěji, poznáme takřka

na první pohled, že je Sobotka přímo předurčena k tomu, aby měla významnější autoservis. Sledujeme-li denní tisk, neujde nám tlak, který se dnes na budování servisů vyvíjí. Takový podnik by se jistě v Sobotce rentoval, zvláště kdyby mohl být spojen s moderně vybudovanou benzinovou stanicí s nepřetržitým provozem. Podobný podnik se sice v Sobotce plánuje, ale až v sou-

vislosti s rekonstrukcí a přeložením průtahu mimo město. Menší servis, jaký mají například v Semilech, bychom jistě dovedli zařídit již nyní a znamenal by výhodné zaměstnání pro několik občanů, kteří by našli obživu v Sobotce a nemusili by dojíždět do zaměstnání jinam. Jde jen o to, abychom nezmeškali příležitost.

S.

Literární ze Sobotecka

- Květy č. 10/67 uveřejňují fotografii Semtinské lípy a krátký článek Vladimíra Mikoláška „Cesta značkováná básněmi“ se vzpomínkou na Fráňu Šrámka a citátem z jeho básně Semtinská lípa.
- V Listech Klubu přátel poezie z února 1967 vzpomíná Růžena Schwarzová na své seznámení s Fráňou Šrámkem a Miloslavou Hrdličkovou-Šrámkovou. Věra Kramářová zde píše o pořadu z díla Fráni Šrámka, který uvedlo počátkem listopadu 1966 divadlo poezie v Otrokovicích.
- Repertoár malé scény č. 3/67 přináší čtyři básně Fráni Šrámka.
- Rovnost 14. III. a další brněnské listy oznámily, že v Třebíči otevřeli 12. března výstavu díla malíře Aloise Moravce Šrámkovými verši.
- V Hudebních novinkách SHV leden — únor 1967 seznámuje Vladimír Justl čtenáře s dílem Fráni Šrámka na gramofonových deskách.
- Revue Impuls č. 3/67 přináší Buriánkovu recenzi Listů z léta; v posudku knížky F. D. Bulánka Mladé lásky připomíná Josef Polák, že Fráňa Šrámek poeticky zpodobnil J. V. Sládka a v článku „A co říká čtenář“ je Šrámek uváděn mezi autory, kteří vešli do obecného povědomí čtenářů. Šrámkovo jméno se objevuje i v Buriánkově recenzi Fikarova Samotína.
- Šrámkovy Listy z léta recenzují Jičínský agrostroják č. 8/67, Rokycanský budovatel 2. III., brněnský Host do domu č. 2/67, Zítřek Písecka 1. III., časopis ERZ v Hradci Králové Dotek 21. II. a záznam je i v Bibliografickém katalogu České knihy 21. XII. 1966.
- O tom, jak televizní film Odcházeti s podzimem získal Zlatou nymfu v Monte Carlu, informuje Československá televize č. 11/67.
- Československý sport 8. III. začíná Šrámkovým citátem fejeton k MDŽ.
- O Axmanově sboru Věčný voják na slova Šrámkova se dočteme v časopise G-67 č. 3/67.

- Na program XI. Šrámkovy Sobotky upozorňuje Pochodeň 14. III. a Zpravodaj STMP okresu Jičín č. 7/67, kde jsou i zprávy o letošní STMP na Jičínsku. K IX. Šrámkově Sobotce se vrací Mladá fronta 22. III.
- V Kulturní tvorbě č. 9/67 odpovídají nakladatelství Kruh a Československý spisovatel J. Volfovi o letošních edicích Šrámkova díla.
- V Mladé frontě recenzuje Jaroslav Šimůnek 1. III. Erenburgovy vzpomínky Lidé, roky, život a 22. III. výběr z italské poezie Přerušeny ráj.
- O práci Dr. K. Samšiňáka v loutkové scéně Brouček v Praze se dočteme v Květech č. 12/67.
- Zápisník 67 č. 4 přetiskuje znak města Sobotky.
- V březnu vyšlo v Sobotce 3. číslo Zpravodaje kina.
- Rozvoj č. 12/67, Předvoj č. 13/67, Zář Mladoboleslavská č. 13/67 a další noviny upozorňují na 1. číslo nového časopisu Pojizeří.
- Bousovák č. 3/67 uveřejňuje článek Jos. Macouna o Dr. Vaňkovi a jeho práci za okupace, dokončuje článek o zámku ve Vlčím Polí atd.
- Pochodeň se vrací k válce 1866 článkem o Al. Pospíšilovi (15. III.), upozorňuje na práci střelecké pískovny (22. III.), blahopřeje k 60. narozeninám prof. M. Votavové ze Svitav, pravidelně návštěvníci Šrámkových Sobotek (25. II.), reprodukuje fotografii Kosti (1. III.) a přináší další drobné zprávy o sobotecké Frutě a Isolu (8. III.).
- Březnová čísla Předvoje jsou poslední v jeho skoro osmileté historii. Najdeme zde článek Ant. Knížka o partyzánech na Blatech, článek Vl. Odstrčilíka o odchytu zvěře a mnoho drobných zpráv ze Sobotky, Markvartic, Ohařic, Mladějova atd.

V knize pro děti **Nový zlatý věnec** (SNDK Praha 1967) najdeme i reprodukci jedné Kytice Václava Špály a drobný článek o něm.

Sobotecká všehochuť

• V loňské soutěži O vzornou obec jičínského okresu dosáhla Sobotka pěkného úspěchu. Občané uzavřeli mnoho závazků hlavně na odpracování brigádnických hodin v akci Z (na úpravu domků 9800 hodin, na úpravu prostranství před domky a komunikací 6200 hodin, na výstavbu stadiónu 8800 hodin), dále na pomoc našemu zemědělství, na sběr odpadových surovin atd. Většina závazků byla splněna, mnohé i překročeny a tak se občané města zasloužili o pěkný úspěch; mezi osmi obcemi Jičínska, které byly odměněny čestným uznáním a peněžitou odměnou, je i Sobotka. Výsledky soutěže budou oficiálně vyhlášeny na veřejném zasedání našeho MNV 4. května ve spojitosti. Získané finanční prostředky budou použity k dalšímu zkrášlení města v tomto roce.

Josef Valkoun.

- Na programu veřejného zasedání MNV v Sobotce dne 23. března byly záležitosti veřejného pořádku, zpráva komise péče o dítě a sociální.
- 13. března se konala na Sirovandě výroční členská schůze spotřebního družstva Jednota.
- Národní podnik Supraphon najal pro rekreaci svých zaměstnanců chaty u soboteckého koupaliště na celou letní sezónu od května do září.
- Při příležitosti oslav letošního MDŽ 8. března se zúčastnila zástupkyně ředitelky ZDŠ v Sobotce Věra Dlabová přijetí delegace žen Východočeského kraje u předsedy

KNV; předsedkyně školské a kulturní komise MNV v Sobotce Drahomíra Bílková-Kyzivátová byla mezi ženami přijatými v Jičíně předsedou ONV.

- V nově zvoleném okresním výboru Československého svazu žen má Sobotka silné zastoupení. Předsedkyní OV je JUDr. Marie Havlíková, členkou předsednictva Drahomíra Bílková-Kyzivátová a členkou okresního výboru Františka Tichá ze Sobotky.
- Hezkým způsobem oslavili letošní Den učitelů pedagogové ze ZDŠ Vrchlabí a z Čes. Dubu. Uspořádali dne 31. března zájezd do Šrámkova domu v Sobotce a na Humprecht. Sobotečtí učitelé uspořádali oslavu svého svátku 28. března v Sedmihorkách.
- 23. dubna bude ve Slezském divadle v Opavě premiéra scénického zpracování románu Fráni Šrámka „Stříbrný vítr“.
- Šrámkovy verše jsme slyšeli 12. března v brněnské televizní inscenaci Voskocova a Werichova „Golema“.
- Odbočka Klubu přátel poezie v Semilech chystá na 19. května 1967 přednášku Dr. Vladimíra Daníčka o národním umělci Fráňovi Šrámkovi a dále připravuje literární zájezd krajem Karla V. Raise a Fráni Šrámka.
- Ve vysílání Československého rozhlasu pro mládež „Meteor“ 24. III. vyprávěl Dr. Václav Šolc o své druhé cestě k jihoamerickým Indiánům.

Dr. Alois Kafka: Předjarní nálada ze Sobotky

● 24. března 1967 se konal v Jičíně závěrečný aktiv dopisovatelů Předvoje. Z ekonomických důvodů přestal totiž tento časopis od 1. dubna vycházet, jeho úkoly má plnit krajský deník Pochodeň. Za osm let své existence dosáhl Předvoj dobré úrovně a vykonal hodně dobré práce. I ze Sobotce se objevily v každém čísle alespoň drobné zprávy a vděčně budeme vzpomínat i na seriály O. Rajmana „Rebelanti“ o Rakově počátkem 20. let a další o muzikantech na Libáňsku a Sobotce; budeme se vracet k článku Jany Weberové o stávce soboteckých soukenických tovaryšů v r. 1666, ke kulturním článkům Václava Frýby; nezapomeneme na úspěšnou a potřebnou propagaci každého ročníku Šrámkovy Sobotky a budou nám chybět i další zprávy o událostech na jičínském okrese. Tedy ještě jednou díky za vše, co Předvoj pro Sobotcecko i náš Zpravodaj udělal — a mnoho zdaru v další práci, Oldo Rajmane a Karle Urbánku!

● Nový časopis našeho kraje — Mnozí ze čtenářů Zpravodaje se pamatují na semilskou Besedu, kterou vydával Josef V. Kučera v letech 1939—1950 (mezerovitě). Krásné kvalitní fotografie, hodnotné články z celého Podkrkonoší a Českého ráje, ke kterým se vlastivědní pracovníci stále vracejí. A jméno redaktora Besedy J. V. Kučery je zárukou hodnoty nového obrázkového časopisu našeho kraje, který se bude jmenovat „Pojizeří“. Bude propagátorem přírodních krás, kulturních památek i průmyslových závodů kraje. Do prvního čísla přispěli mj. akad. malíř Karel Kinský, Dr. Karel Samšiňák, prof. Jaroslav Mencl, Zina Vaňková a mnozí další známí vlastivědní pracovníci. Toto číslo jsme dosud nedostali, ale doporučujeme čtenářům ZŠS, aby si zajistili jeho odběr (adresa: POJIZEŘÍ - administrace SEMILY), protože náklad je velmi omezený. Jedno číslo má 28 stránek a stojí 2 Kčs.

● Ze školních rozumů:

— Kropáčku, vysvětlil původ slova „obchod“!
— „Obchod“ se říká proto, že se musí prodejna obcházet tak dlouho, dokud se nevrátí prodavač, který tam má být, ale není.

● Josef Mrva z Kladna věnoval soboteckému archivu všechna předválečná i poválečná čísla časopisu soboteckých skautů TEE-PEE a další plakáty a drobné tisky.

Jaroslav Opočenský ze Sobotky obohatil sbírky archivu dokladem o zvolení J. G. Maštálky poslancem. Děkujeme!

● Poděkování — Za hřejivá slova útěchy, kterých se nám dostalo při úmrtí naší milované babičky, paní Boženy Sobotecké, všem přátelům upřímně děkujeme.

Rodina Hořánkova, Cheb

● Sezóna na státních hradech a zámcích síce začala až 1. dubna, ale Humprecht byl otevřen již o velikonočních. Za dva sváteční dny si ho prohlédlo na 600 návštěvníků, z toho i několik turistů z ciziny.

● Sobotečtí jubilanti: 80 let se dožívají 9. 4. Marie Kolumpková ze Sobotky a 23. 4. Josef Verner z Lavic. 75 let se dožívají 5. 4. Božena Kopecká, 25. 4. Aloisie Svobodová a 29. 4. Karolina Šustrová, všechny ze Sobotky. 65 let se dožívají 5. 4. Ludmila Hloušková ze Sobotky, 15. 4. Alois Balák ze Lhoty Staňkova a 23. 4. bývalá poslankyně Národního shromáždění a obětavá veřejná pracovníce v Sobotce Marie Sedláčková. Blahopřejeme!

● Sňatky: 15. 4. byli v Sobotce oddáni Věra Boháčková a Václav Hamršíd, oba ze Sobotky. 22. dubna se konal v Sobotce sňatek Marie Láskové z Libošovic s Josefem Fromeliem z Vitiněvsí a Hany Beneschové z Ohařic s Jaroslavem Novákem z Podhradí.

● Úmrtí v březnu: 5. 3. Anna Kunstová z Libošovic ve věku 82 let. 9. 3. Marie Sýkorová, roz. Frydrychová z Prahy ve věku 76 let. 16. 3. Kateřina Bušková z Netolice ve věku 90 let. 19. 3. Marie Nováková z Malechovic ve věku 55 let a Božena Sobotecká ze Sobotky ve věku 77 let. 26. 3. Pavlína Horáčková z Podkostí ve věku 80 let. 30. 3. Kateřina Ronová z Hubojed ve věku 84 let.

● Výsledky soboteckých fotbalistů: v prvním letošním utkání zvítězil Sokol Sobotka v pohárovém střetnutí na hřišti soupeře nad Novou Pakou A poměrem 4:1 a v prvním mistrovském zápase rozdrtil Sokol Robousy 6:1. Toto utkání bylo sehráno pro nezpůsobilý stav soboteckého hřiště pod Humprechtem na stadionu v Dolním Bousově dne 2. 4. 1967.

● Prosíme čtenáře o omluvu, že pro technické potíže při výrobě štočků dostávají toto číslo do rukou opožděně.